

६) इतर प्रकल्प

१) आंतरराष्ट्रीय कृषि विकास निधी सहाय्यीत कृषि समृद्धी — समन्वयीत कृषि विकास प्रकल्प (CAIM)

आंतरराष्ट्रीय कृषि विकास निधी व सर रतन टाटा ट्रस्ट यांच्या सहाय्याने महाराष्ट्र शासनामार्फत समन्वयीत कृषि विकास प्रकल्प विदर्भातील अमरावती, यवतमाळ, वर्धा, वाशिम, अकोला व बुलढाणा या सहा जिल्ह्यांमधील १६०० गावांमध्ये राबविण्यात येत आहे. महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळाची शासनाद्वारे या प्रकल्पासाठी प्रकल्प अग्रणी यंत्रणा म्हणून नियुक्ती झाली आहे. वैविध्यपूर्ण शेती आणि कृषियेतर उत्पन्नाच्या साधनांद्वारे कुटुंबांच्या उत्पन्नात वाढ करणे, सेंद्रिय शेती व किमान निविष्टांची कंत्राटी शेतीपध्दती अवलंबून कृषि विकास करणे, कृषि उत्पादनाची गुणवत्तावाढ, त्यांची प्राथमिक प्रक्रिया आणि मालाची विक्री व्यवस्था इ. बाबतीत शेतकऱ्यांचा सहभाग वाढविणे, सूक्ष्म-वित्तपुरवठा (मायक्रो-फायनान्स) आणि अतिलघु-उद्योगाद्वारे महिला सक्षमीकरण, शासनाचे सर्व स्त्रोत आणि योजनांमध्ये समन्वय साधणे हे या प्रकल्पाचे मुख्य उद्दिष्टे आहेत. गावांचा 'मृद आणि मूळ स्थळी जलसंधारण' तसेच सेंद्रिय शेतीच्या प्रात्यक्षिकांमध्ये सहभाग, प्रत्येक गावातील ३०० ते ४०० कुटुंबांना विविध योजना / सुविधा तसेच लघु आणि मध्यम प्रकल्प / उद्योगांचे प्रशिक्षण, गायींच्या प्रजातींचा विकास, पणन, कृषियेतर कामे, महिलांचे स्वयंसहाय्यता गट इ. द्वारे लाभ देण्याचे प्रस्तावित आहे. सदर प्रकल्पात अनुसुचीत जाती, जमाती, अल्प व अत्यल्प भूधारक शेतकरी, शेतीमधुन नैराश्यग्रस्त इ. लालेले शेतकरी, भूमिहीन कुटुंबे, ग्रामीण महिला यांना केंद्र स्थानी ठेवून प्रकल्पाचा आराखडा तयार करण्यात आला आहे. प्रकल्पाची सुरुवात डिसेंबर २००९ मध्ये झाली असून प्रकल्पाचा कालावधी आठ वर्षांचा आहे. प्रकल्पाचा एकूण नियतव्यय रु. ५९३ कोटी इतका आहे.

प्रकल्पात समाविष्ट ६ जिल्ह्यांमधील सर्व ६४ तालुक्यांमध्ये प्रत्येकी एक असे ६४ उपप्रकल्प निश्चीत करण्यात आले असून ४८ उपप्रकल्पांचे प्रत्यक्षात कामकाज सुरु झाले आहे. उर्वरीत १६ उपप्रकल्पांपैकी १० उपप्रकल्पांचे विस्तृत प्रकल्प अहवाल तयार करण्याचे कामकाज अंमलबजावणी यंत्रणांमार्फत करण्यात येत आहे. प्रकल्पांतर्गत आजपर्यंत ११४२ गाव विकास समित्यांची स्थापना करण्यात आली आहे. तसेच सुमारे ४८ लोकसंचलित साधन केंद्रांची निर्मिती करण्यात येत आहे. सुमारे २००० अतिगरीब कुटुंबांना अर्थसहाय्य देऊन अतिलघु उद्योगांची निर्मिती करण्यात आली आहे. मुळस्थळी जलसंधारणांतर्गत मोठ्या प्रमाणात शेततळे, नाला सरळीकरण, सिमेंट / माती नालाबांध, विहीर पुर्नभरण इ. कामे करण्यात आली आहेत. शेतकऱ्यांच्या शेतमालाला योग्य बाजारभाव प्राप्त होण्याच्या दृष्टीने आतापर्यंत सुमारे ५९ बाजारजाळ्यांची निर्मिती करण्यात आली असून त्यात सुमारे १३००० शेतकरी सहभागी झाले आहेत. स्थानिक देशी गायींच्या प्रजातीच्या विकासाकरीता सर रतन टाटा ट्रस्ट यांचे आर्थिक सहकार्याने बायफ - मित्रा या संस्थेमार्फत प्रकल्प क्षेत्रात कामकाज करण्यात येत आहे. शेती शाळेद्वारे सुमारे १५००० शेतकऱ्यांना शाश्वत शेती, सेंद्रिय शेती तसेच लघुतम बाह्य निविष्टा शेती पध्दतींचे अवलंबन याबाबत जागरुकता निर्माण करणे करीता प्रशिक्षण देण्यात आले आहे. सुमारे २३०० जैविक खतांचे लघुप्रकल्प उभारण्यात आले आहेत. तसेच दुग्ध व्यवसाय, कुक्कुटपालन, शेळीपालन इ. शेतीपुरक व्यवसायास चालना देण्यात येत आहे.

अशा प्रकारे प्रकल्पाचे कामकाज प्रगतीपथावर असून विविध शेतकऱ्यांना कमीत कमी खर्चात शेती व त्याच्या शेतमाला करीता शाश्वत बाजारपेठ उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.